

قربانیت آرای هیک با سنت اسلامی

عقاید هیک را به سنت تفکر اسلامی نزدیک دانست و گفت: هیک معتقد است هدف خدا از خلق این جهان دارای خیر و شر، پرورش و شکوفایی فضائل اخلاقی در یک فضای طبیعی است و در این صورت است که انسان خداگونه می شود و از مرحله صورت خدا به شباهت خدا می رسد.

قربانیت آرای "هیک" با سنت اسلامی/ ضرورت وجود شر برای کسب فضایل اخلاقی
استاد فلسفه دانشگاه تهران با تشریح دیدگاه "جان هیک" به خیر و شر؛ عقاید هیک را به سنت تفکر اسلامی نزدیک دانست و گفت: هیک معتقد است هدف خدا از خلق این جهان دارای خیر و شر، پرورش و شکوفایی فضائل اخلاقی در یک فضای طبیعی است و در این صورت است که انسان خداگونه می شود و از مرحله صورت خدا به شباهت خدا می رسد.
به گزارش خبرنگار مهر؛ دکتر امیرعباس علی زمانی استاد دانشگاه تهران در "نشست بررسی آراء جان هیک" که روز یکشنبه 17 اردیبهشت در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد؛ با توجه به کتاب "خدای عشق و مسئله شر" جان هیک به تبیین آراء این فیلسوف غربی پرداخت و گفت: جان هیک از جمله متفکرانی است که صادقانه به دنبال تبیین معقولی از دین در دنیای مدرن است.

وی تصریح کرد: مسئله ای که هیک در کتابش به آن می پردازد در مورد علت وجود شر و رابطه آن با عشق خداوند به انسانهاست. در واقع تأکیدی که مسیحیت بر خدا دارد به عنوان خدای عشق با آنچه که از مسیحیت در جهان می بینیم، تعارض دارد. اگر خدا عاشق فرزندان است باید این عشق در آفرینش تجلی پیدا کند در حالیکه علائمی وجود دارد که این جهان را فاقد چنین عشقی نشان می دهد.

این استاد فلسفه غرب تصریح کرد: اساس دیدگاه جان هیک بر دیدگاهی است که ایرنائوس بنیان نهاد؛ او از متألهان اصلی کلیسا است که نگرش خاصی نسبت به انسان دارد که می توان آن را مثبت ارزیابی کرد.

وی به مسئله شر در دیدگاه جان هیک اشاره کرد و گفت: هیک برخلاف آگوستین "گناه اولیه" را اسطوره ای می داند و معتقد است که مسئله شر نه تنها برای مؤمنان اهمیت دارد و گاهی ایمانشان را از آنها می ستاند بلکه برای غیرمؤمنان هم مسئله شر مهم است.

نویسنده کتاب "سخن گفتن از خدا" تصریح کرد: جان هیک معتقد است که هر امری در ارتباط با غایت و کاربردی که به کار می گیریم خیر یا شر است؛ مثل چاقوی تیز. هرچه در این جهان است وقتی آن را به خیر و شر توصیف می کنیم معمولاً با یک مبنایی در ارتباط است.

دکتر علی زمانی افزود: برخی لذت شخص را مبنا قرار می دهند و می گویند چون برخی از علل این آسایش و لذت را از من می گیرد پس شر وجود دارد در حالیکه "هیک" معتقد است که اگر واقعا خدا را در ارتباط با جهان ببینیم خدا آنچه انجام می دهد خیر است. هیک با مثالی تصریح می کند که پدر عاشق نسبت به فرزندش این طرح را دارد که تمام ظرفیتهای وجودیش به کمال برسد برای همین با وجود برخی از مسائل به ظاهر شر، این فضایل اخلاقی و ارزشها معنی پیدا می کند.

وی با بیان اینکه جان هیک شرور اخلاقی را به اختیار بازمی گرداند، افزود: جان هیک معتقد است که انسانها نهایتاً به خیر عالی می رسند و هدف خدا پرورش و شکوفایی فضائل اخلاقی در یک فضای طبیعی است که در این صورت است که انسان خداگونه می شود و او از مرحله صورت خدا به شباهت خدا می رسد.

استاد فلسفه دانشکده الهیات تهران افزود: هیک می گوید ما در این جهان طوری قرار گرفتیم که خداوند به صورت کاملاً مستقیم خود را بر انسان آشکار نمی کند چون در این صورت امکان ایمان آوردن انسان دیگر نیست برای همین در یک فضای مبهم و نیمه پنهان است که خداوند خودش را نشان می دهد تا امکان ایمان و آزادی معرفتی وجود داشته باشد و در واقع لازمه ایمان آگاهانه و آزادانه وجود این فضای مبهم در عالم است.

وی افزود: جان هیک اساس این جهان را در اختیار می داند و می گوید باید انسان هم اراده خیر و هم امکان گناه داشته باشد و اگر بگوییم که چرا خدا جهانی را نیافریده که امکان گناه در آن نباشد؛ در واقع این به معنی زدودن امکان گناه و زدودن امکان خیر آزادانه و عقلانی است.

دکتر علی‌زمانی یادآور شد: بیشتر بحث هیک به شرور طبیعی برمی گردد و داستان رنج انسان را مطرح می کند و قبول دارد که درد و رنج تعاملی با هم دارند. هیک برای اینکه نشان دهد شرور برای کسب فضایل اخلاقی لازم است، فرض جهانی بدون درد و رنج را مطرح می کند و می گوید اگر چنین جهانی ممکن بود که باشد، در واقع بهترین جهان ممکن نبود.

وی افزود: هیک می گوید یک جهانی که فاقد درد، رنج است چگونه جهانی خواهد بود؟ درد یک معلم و سیستم هشدار دهنده است و امکان آگاهی از شرایطمان را فراهم می کند و بخش عظیمی از این درد و رنج زاییده اختیار است و جدا شدن از نظام طبیعی عالم است ولی در عین حال معتقد است که تلاشی که بشر برای مهار کردن رنجهای و دردهای می کند بخشی از پروسه پرورش معرفتی انسان است.

استاد فلسفه دانشکده الهیات تهران تأکید کرد: هیک هدف خدا را کسب اختیاری فضایل اخلاقی دانسته که انسان در یک نبرد طبیعی برای کسب این فضایل می کوشد. هیک می گوید جهان مشتمل بر انسان آگاه و مختار و آزاد، بهتر است از جهانی که فاقد این مسائل است. برای دستیابی بشر به فضایل اخلاقی و آن شکوفایی برتر نیاز به دنیایی داریم که این شرور معنی داشته باشد تا راستی، ایثار، شجاعت و... معنی پیدا کند.

دکتر علی‌زمانی با تأکید بر اینکه عقاید هیک به سنت تفکر اسلامی نزدیک است؛ یادآور شد: جان هیک هدف خدا را پرورش انسان می داند نه ساختن جهانی که انسانها در بهشت بیشترین لذت را ببرند و هیک سرانجام خوشی را برای عاقبت انسانها پیش بینی می کند.